

**ISTRAŽIVANJE PRAKSI I
POTENCIJALA (BEOGRADSKIH)
POZORIŠTA U KONTEKSTU
ZELENE TRANSFORMACIJE
ORGANIZACIJA**

**GREEN ART
INCUBATOR**

O GREEN ART INKUBATORU

Green Art Incubator je inicijativa eksperata i profesionalaca u interdisciplinarnom polju, koja u centar promišljanja smešta uspostavljanje odnosa umetnosti prema aktuelnoj klimatskoj krizi.

Polazeći od stava da umetnost danas ostvaruje ulogu društvenog agenta, ne samo ukazivanjem na određene političke i društvene probleme zajednice na nivou narativa, već i kroz svoje ukupne poslovne strategije i organizacionu kulturu koju neguje Green Art Incubator, obezbeđivanjem edukacije i osnaživanjem organizacija u kulturi, za cilj ima iniciranje ekološkog zaokreta srpske kulturne i umetničke produkcije, te afirmaciju intenzivnijeg učešća kulturne javnosti u ekološkom dijalogu. Kroz mapiranje, istraživanje, zagovaranje i promociju transformacije

politika i organizacionih procesa savremenih produkcionih sistema, organizacije se podstiču na aktivniji doprinos održivom razvoju zajednice i stiču neophodna znanja i veštine u kontekstu reagovanja na posledice očekivanih štetnih uticaja kulturne produkcije na životnu sredinu.

O ISTRAŽIVANJU

Zasnovano na značaju ekološke održivosti načina rada u savremenim kulturnim sistemima, realizovano je istraživanje praksi i potencijala beogradskih pozorišta u kontekstu zelene transformacije njihovih organizacija. Istraživački postupak obuhvatio je analizu različitih aspekata procedura rada sa stanovišta ekološke održivosti, te omogućio konkretne kvalitativne i kvantitativne nalaze o izazovima i mogućnostima tranzicije njihovih praksi u pravcu primene zelenih principa rada.

Istraživanje je obuhvatilo 7 beogradskih pozorišta, metodološki je koncipirano kao online anketa, a tematske celine istraživačkog okvira analizirane su kroz odgovore ispitanika na 40 pitanja kojima su prikupljeni podaci o postojećim iskustvima i izazovima, o mogućim

budućim pravcima i perspektivama osnaživanja zelene transformacije polja kulture u celini.

Analizirana su srednja i velika pozorišta koja broje do 50 zaposlenih (2/7), između 50 i 100 zaposlenih (4/7) i preko 100 zaposlenih (1/7); te raspolažu prostornim kapacitetima od 500-1000m² (2/7), odnosno 1000-5000 m² (5/7). S aspekta organizacije rada, većinom imaju administrativni, tehnički i umetnički sektor; a primarna delatnost im je priprema i izvođenje predstava na matičnim scenama i gostovanjima. U manjem ili većem obimu ustupaju prostor za program drugih umetničkih organizacija, realizuju edukativne programe, sadržaje za marginalizovane grupe i sl.

ENERGETSKA EFIKASNOST ANKETIRANIH

Prema rezultatima ankete, pozorišta u Beogradu se ne razlikuju od onoga što je ustaljena praksa javnih preduzeća u Srbiji, kada je u pitanju korišćenje električne i toplotne energije. Sva pozorišta imaju „EPS Snabdevanje“ kao snabdevača električnom energijom[1], dok su sa druge strane po pitanju korišćenja toplotne energije sva pozorišta priključena na gradski sistem toplana (daljinskog grejanja). Po pitanju snabdevanja električnom energijom, propisi Zakona o javnim nabavkama su dominantno navedeni kao razlog za izbor snabdevača. Neki od ispitanika su odgovorili i da za potrebe grejanja takođe imaju i svoje kotlarnice (3/7), ili da se za dogorevanje koriste individualna grejana tela (2/7). Ovo ukazuje na činjenicu da postoji prostor za popravljavanje energetske efikasnosti samih zgrada, s obzirom da zahtevaju dodatno zagrevanje, i pored toga što su priključene na gradske toplane. U tom smislu detaljni energetski pregledi (audit) svih pozorišta pomogli bi da se ovo stanje popravi i unapredi, što bi se bez sumnje odrazilo i na godišnje troškove pozorišta koji su u vezi sa njihovim energetskim potrebama.

Tržište električne energije je u Srbiji liberalizovano još od 2015. godine, tako da na njemu već duži niz godina operiše više snabdevača, međutim EPS i dalje snabdeva oko 98% potrošača
<https://serbia-energy.eu/sr/srbija-neprikosnovena-dominacija-eps-a-na-srpskom-trzistu-elektricne-energije/>

ZELENA

PRODUKCIJA

**U PRIPREMI I IZVOĐENJU PREDSTAVA
(BILO NA MATIČNOJ SCENI ILI U SLUČAJU GOSTOVANJA)
DIJALOG O ZELENIM KONCEPTIMA, KAO I ADAPTACIJI U ODNOSU NA
UPOTREBU POSTOJEĆIH ELEMENATA DEKORA I SCENOGRAFIJE SU:**

NIM
ALO
PRIS
UTNI
28%

MA
LO
PRIS
UTNI
42%

SREDNJE
PRISUTNI
14%

PRILIČNO
PRISUTNI
0%

VEOMA
PRISUTNI
14%

U RADU VAŠE ORGANIZACIJE TRENINZI ZA ZAPOSLENE
USMERENI NA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE SU:

42%

NIMALO
PRISUTNO

42%

MALO
PRISUTNO

0%

SREDNJE
PRISTUNO

0%

PRILIČNO
PRISTUNO

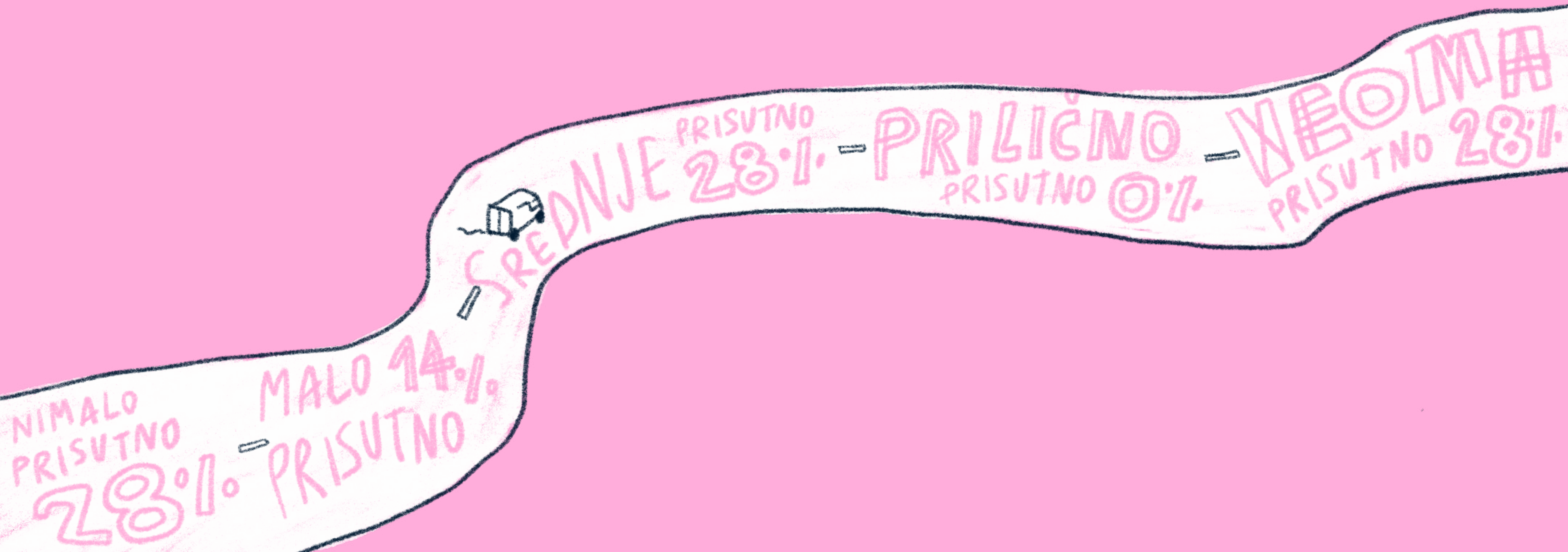
14%

VEOMA
PRISTUNO

**U PLANIRANJU
INFRASTRUKTURNOG RAZVOJA
USTANOVE, PLAN RAZVOJA I
ZAŠTITE BIODIVERZITETA
(POPOT BAŠTE ISPRED
POZORIŠTA, ZELENIH
KROVOVA I SL.) JE:**

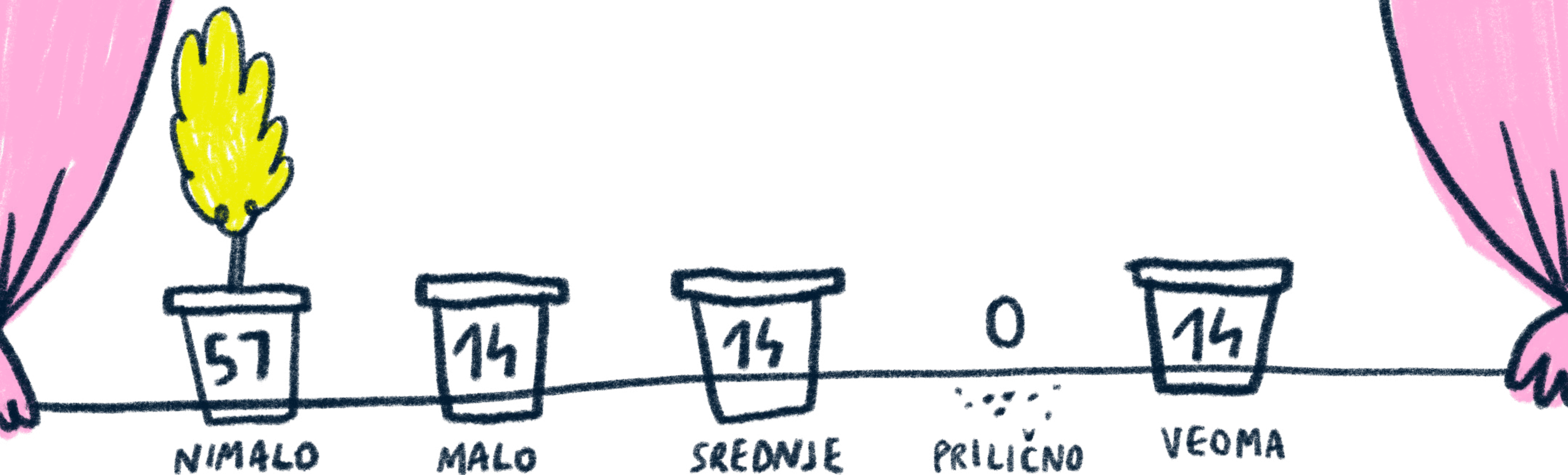
**PLANIRANJE TURNEJA/GOSTOVANJA KOJE PODRAZUMEVA PROCENU
NAJKRAĆIH RUTA IZMEĐU MESTA, I ORGANIZAOVANJE VEĆEG BROJ
IZVOĐENJA U VIŠE GRADOVA (PO TURNEJI) JE:**

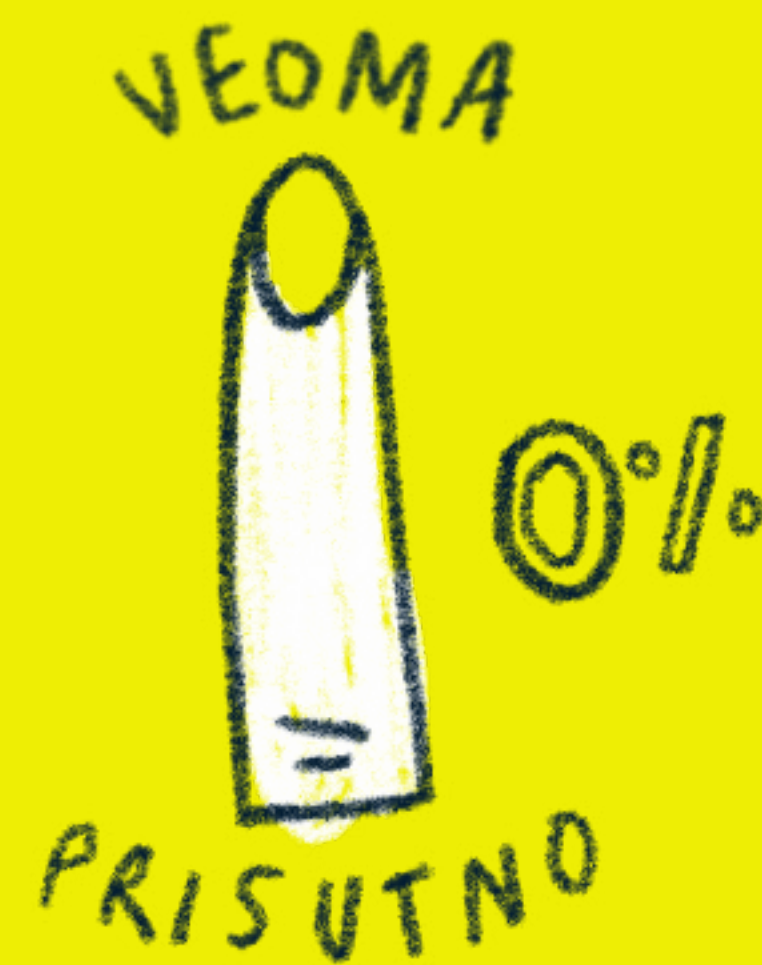

U OSMIŠLJAVANJU I REALIZACIJI MARKETINŠKIH
AKTIVNOSTI (KOMUNIKACIJI SA PUBLIKOM I PARTNERIMA)
ISTICANJE EKOLOŠKE ORIJENTACIJE ORGANIZACIJE
NA PROMO MATERIJALIMA, WEB STRANICI,
DRUŠTVENIM MREŽAMA I SL. JE:

**UČEŠĆE POZORIŠTA U PROJEKTIMA KOJI PROMOVIŠU
ZELENE KONCEPTE I TEŽE RAZVOJU EKOLOŠKE SVESTI ZAJEDNICE JE:**

**INICIRANJE I RAZVOJ
PARTNERSTAVA
SA ORGANIZACIJAMA
KOJE SE BAVE
PITANJIMA EKOLOGIJE
I OČUVANJA
ŽIVOTNE SREDINE SU:**

**UPOTREBA EFIKASNIH ELEKTRIČNIH UREĐAJA
- LED OSVETLJENJE I EFIKASNI SISTEMI OSVETLJENJA / AV
TEHNIKA I SA PUNJIVIM BATERIJAMA JE:**

0%
NIMALO
PRISUTNO

28%
MALO
PRISUTNO

28%
SREDNJE
PRISUTNO

14%
PRILIČNO
PRISUTNO

28%
VEOMA
PRISUTNO

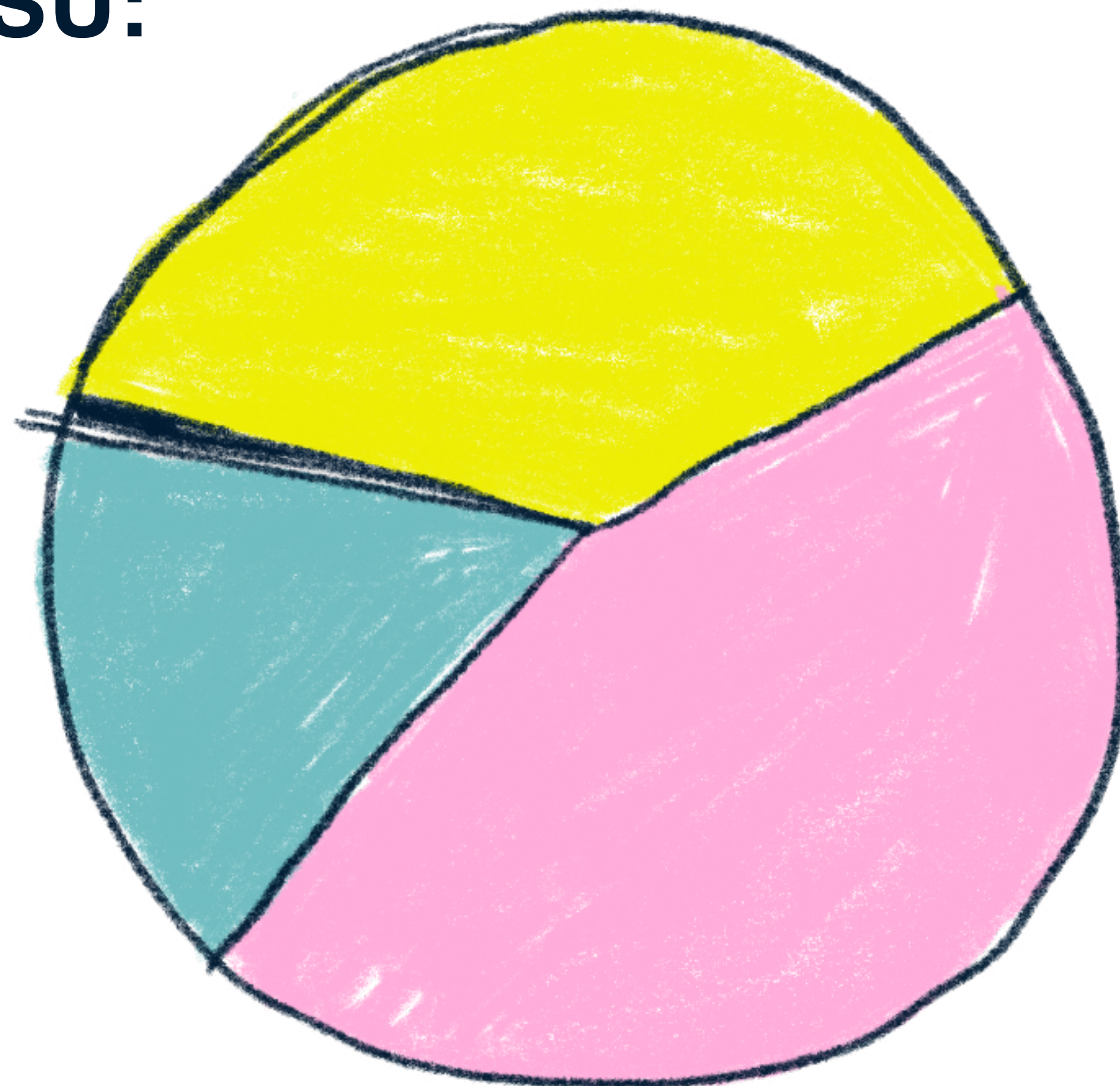
MOGUĆNOST UTICAJA TERMOIZOLACIJE NA SMANJENJE
POTROŠNJE ENERGIJE (NPR: PROMENOM STOLARIJE) JE:

**U PRIPREMI GODIŠNJIH PLANOVA,
EVIDENTIRANJE I ANALIZA
PODATAKA O POTROŠNJI I
IZVORIMA ENERGIJE SU:**

 NIMALO (0%)
PRISUTNI

 MALO (0%)
PRISUTNI

 SREDNJE (42.1%)
PRISUTNI

 PRILIČNO (42.1%)
PRISUTNI

 VEOMA (14%)
PRISUTNI

V PRIPREMI I REALIZACIJI
PREDSTAVA, PRAKSE ONLINE
DIZAJNIRANJA SVETLA,
ODNOSNO DIZAJNA NA
VIRTUELNIM I DIGITALNIM
MODELIMA SU:

0% NIMALO
PRISUTNO

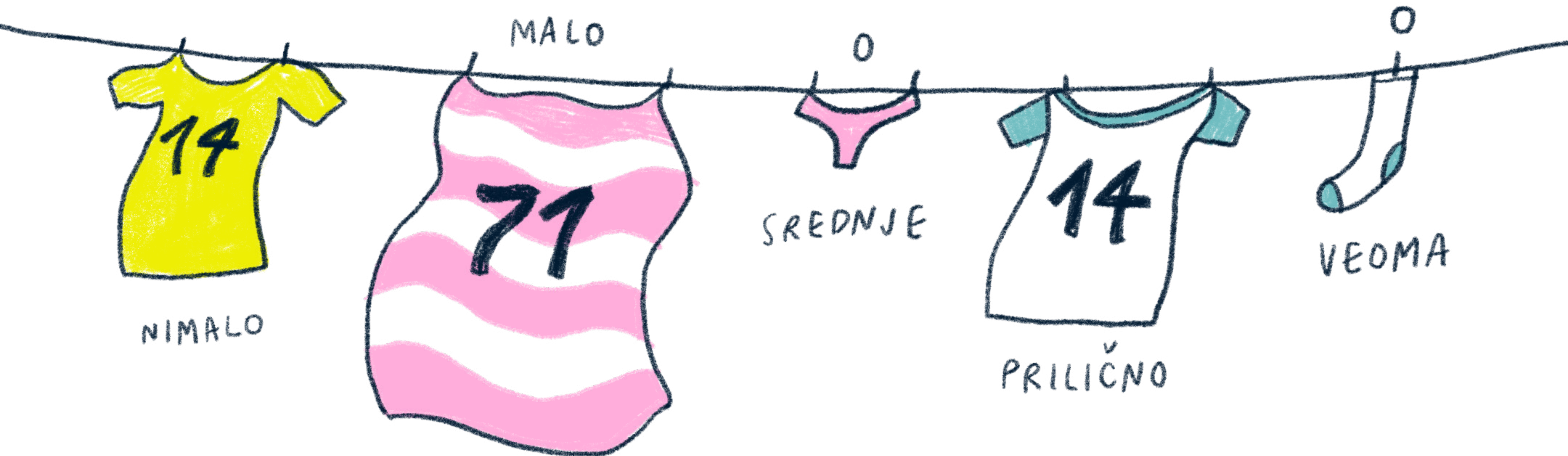
42% MALO
PRISUTNO

28% SREDNJE
PRISUTNO

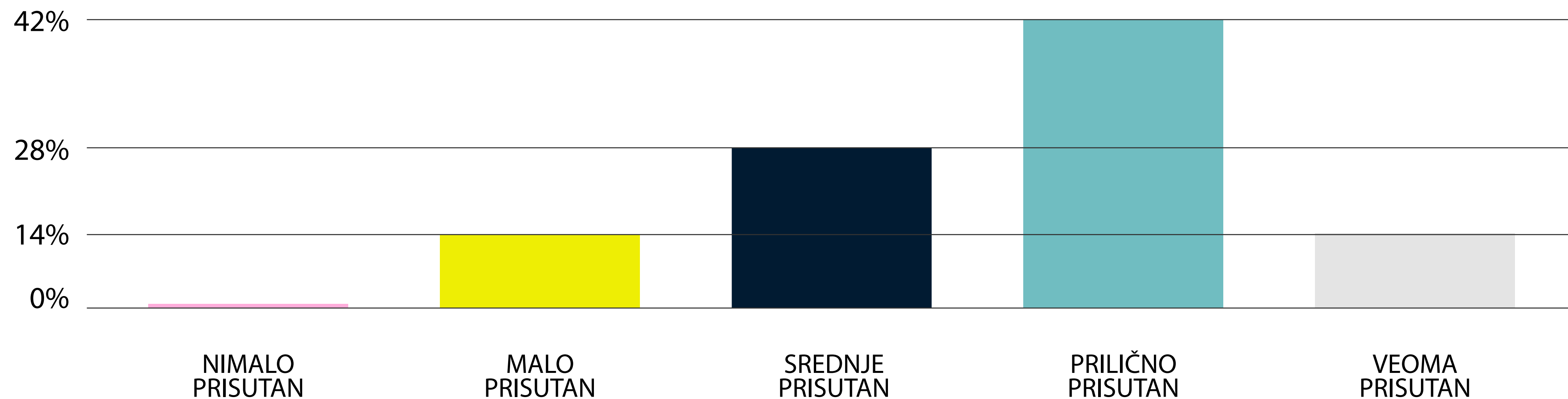
0% PRILIČNO
PRISUTNO

14% VEOMA
PRISUTNO

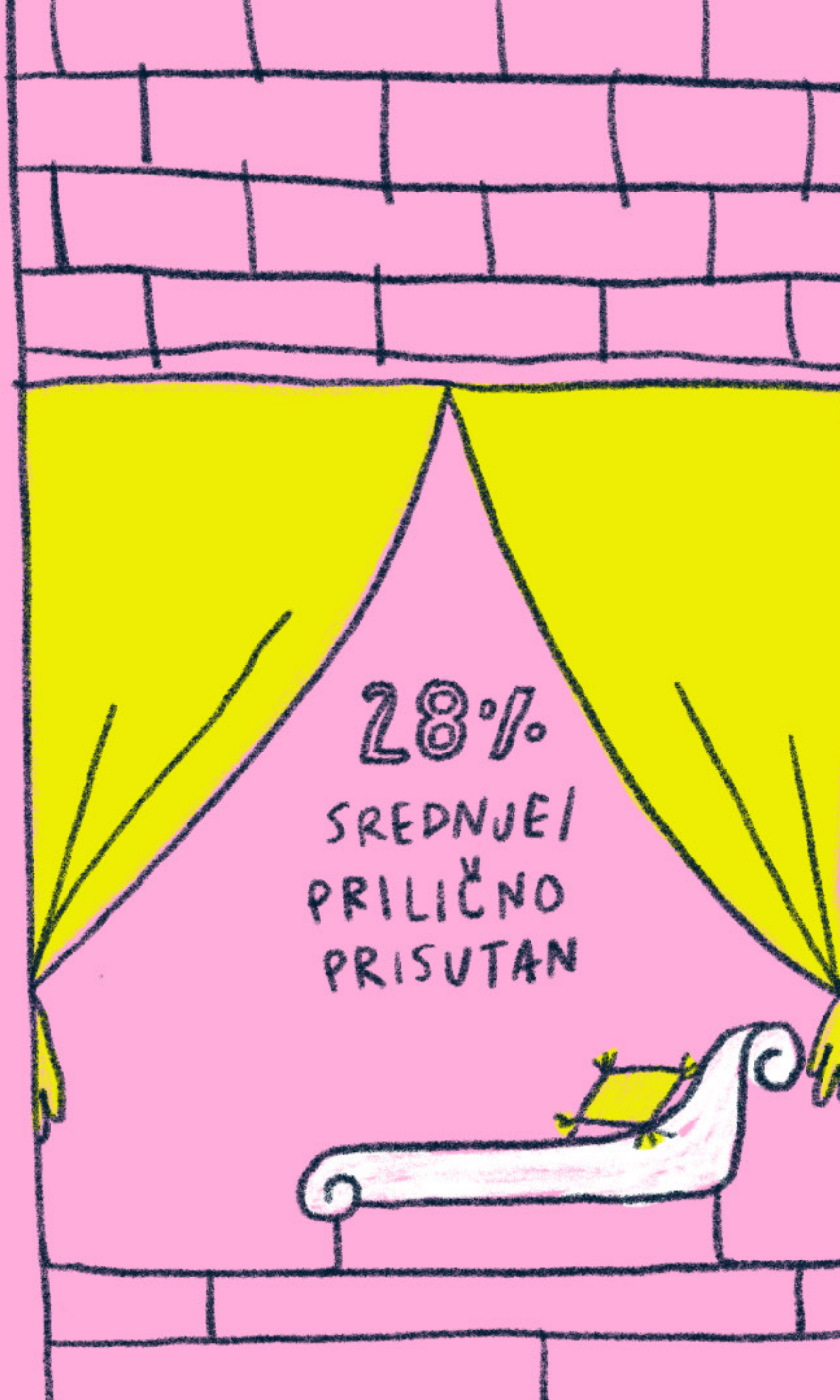
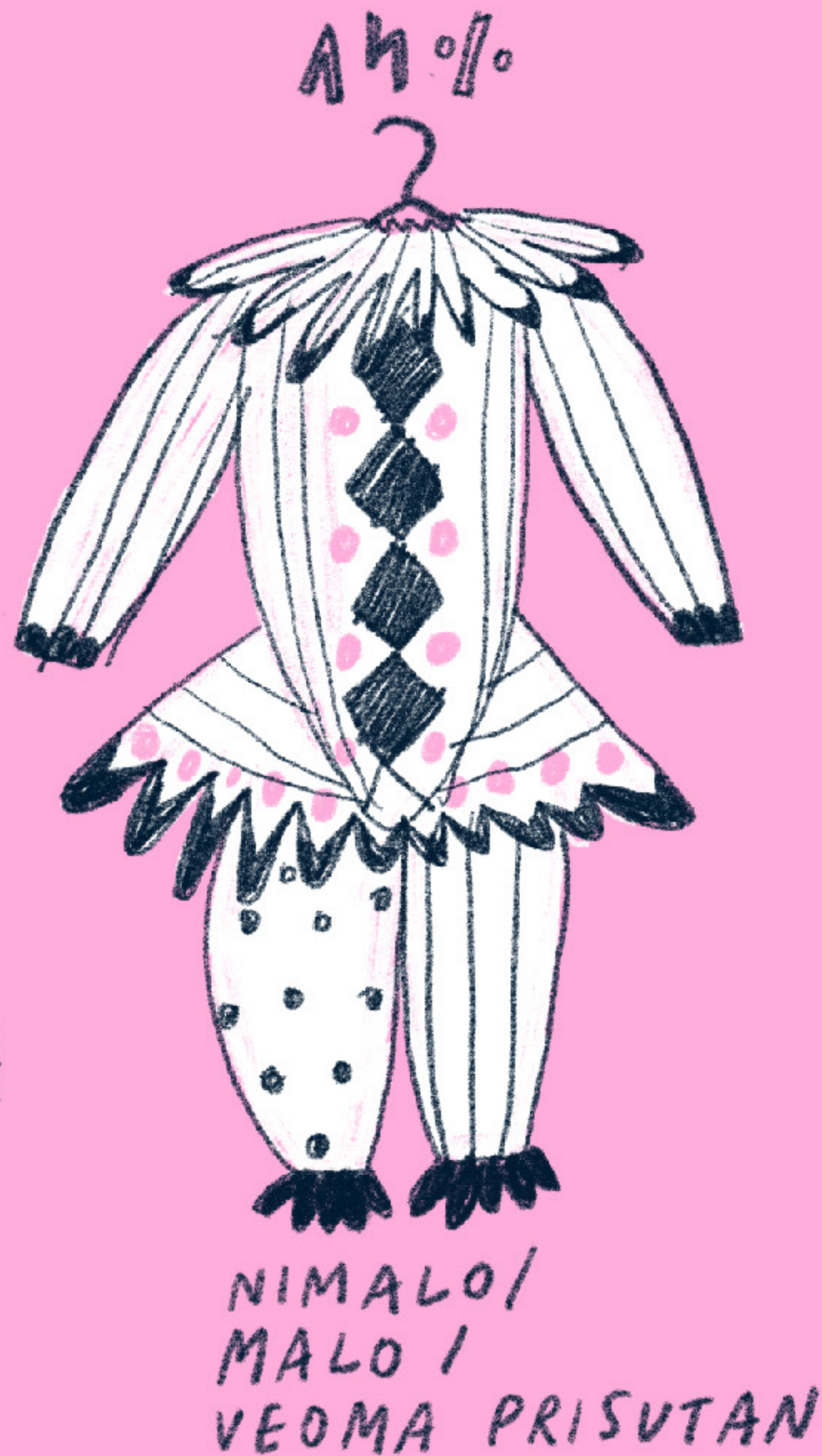
**ZELENE PRAKSE ODRŽAVANJA STVARI U SEKTORU KOSTIMA
(ODEĆA I OSTALI MATERIJALI SE PERU NA MAKSIMALNO 30 °, UPOTREBLJAVAJU
SE BIO DETERDŽENTI I SUŠENJE NA VAZDUHU I SL.) SU:**

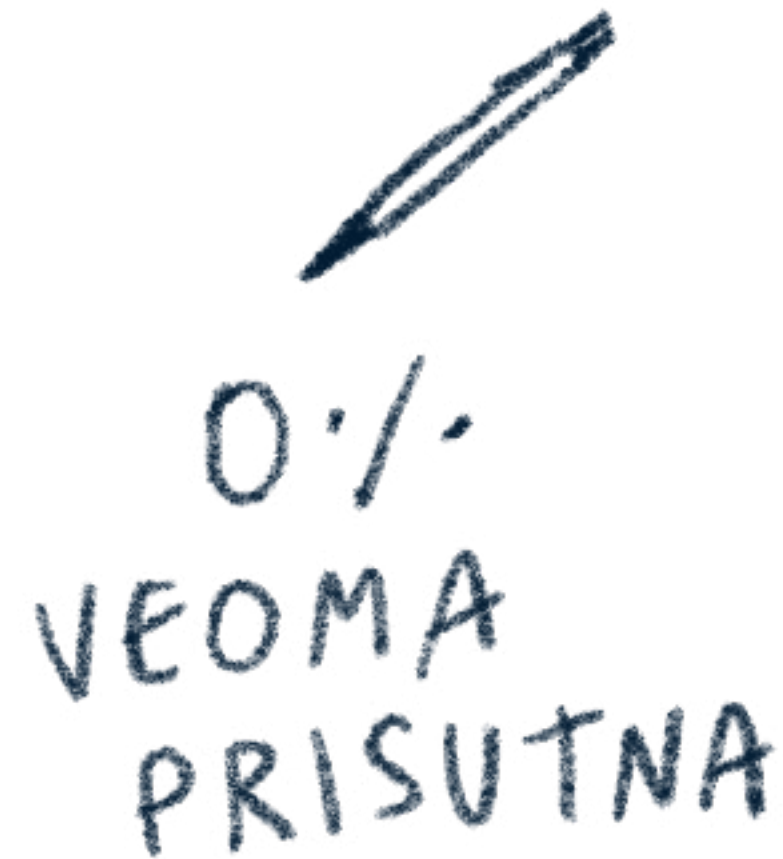
PRILIKOM OBNOVE ELEKTRIČNE OPREME I ALATA, USLOV DA SU UREĐAJI ENERGETSKI EFIKASNI JE:

FLEKSIBILNI
PRISTUP U
DIZAJNU KOSTIMA
I SCENOGRFIJE,
KOJI OMOGUĆAVA
LAKŠU PONOVNU
UPOTREBU POSTOJEĆIH
ELEMENTATA JE:

**UPOTREBA MATERIJALA ZA
POTREBE SCENOGRAFIJE I
KOSTIMA KOJI IMAJU
SERTIFIKAT U SKLADU SA
PRINCIPIMA ODRŽIVOG
RAZVOJA JE:**

**UPOTREBA MATERIJALA ZA
POTREBE SCENOGRFIJE I
KOSTIMA KOJI SU VEĆ
RANIJE BILI U UPOTREBI JE:**

0%

NIMALO/
SREDNJE/
VEOMA PRISUTNA

28%

MALO
PRISUTNA

71%

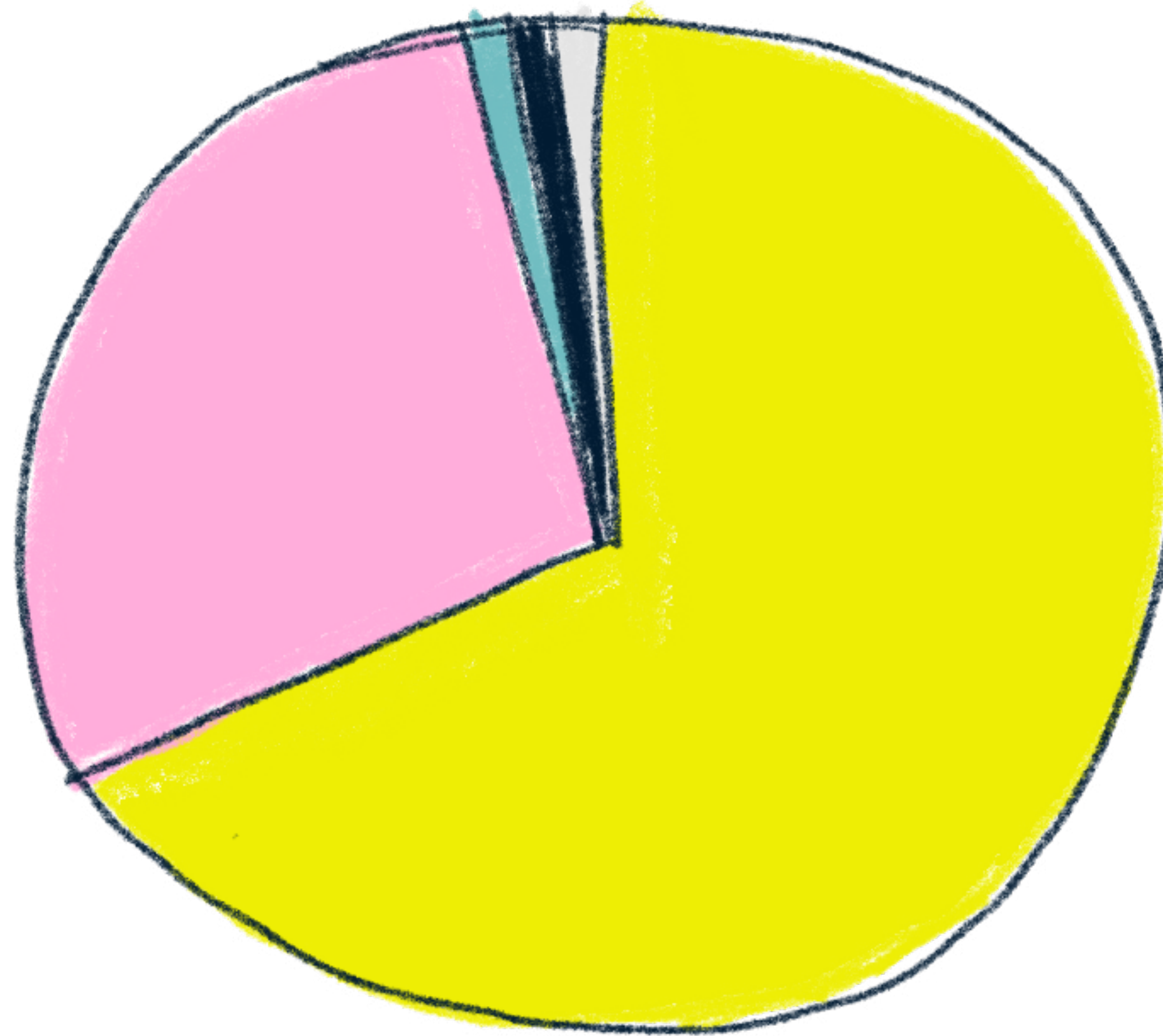
PRILIČNO
PRISUTNA

UPOTREBA MATERIJALA ZA POTREBE SCENOGRFIJE I KOSTIMA KOJI SU VEĆ RANIJE BILI U UPOTREBI JE:

 NIMALO (0%)
PRISUTNI

 SREDNJE (0%)
PRISUTNI

 VEOMA (0%)
PRISUTNI

 MALO (28%)
PRISUTNA

 PRILIČNO (71%)
PRISUTNA

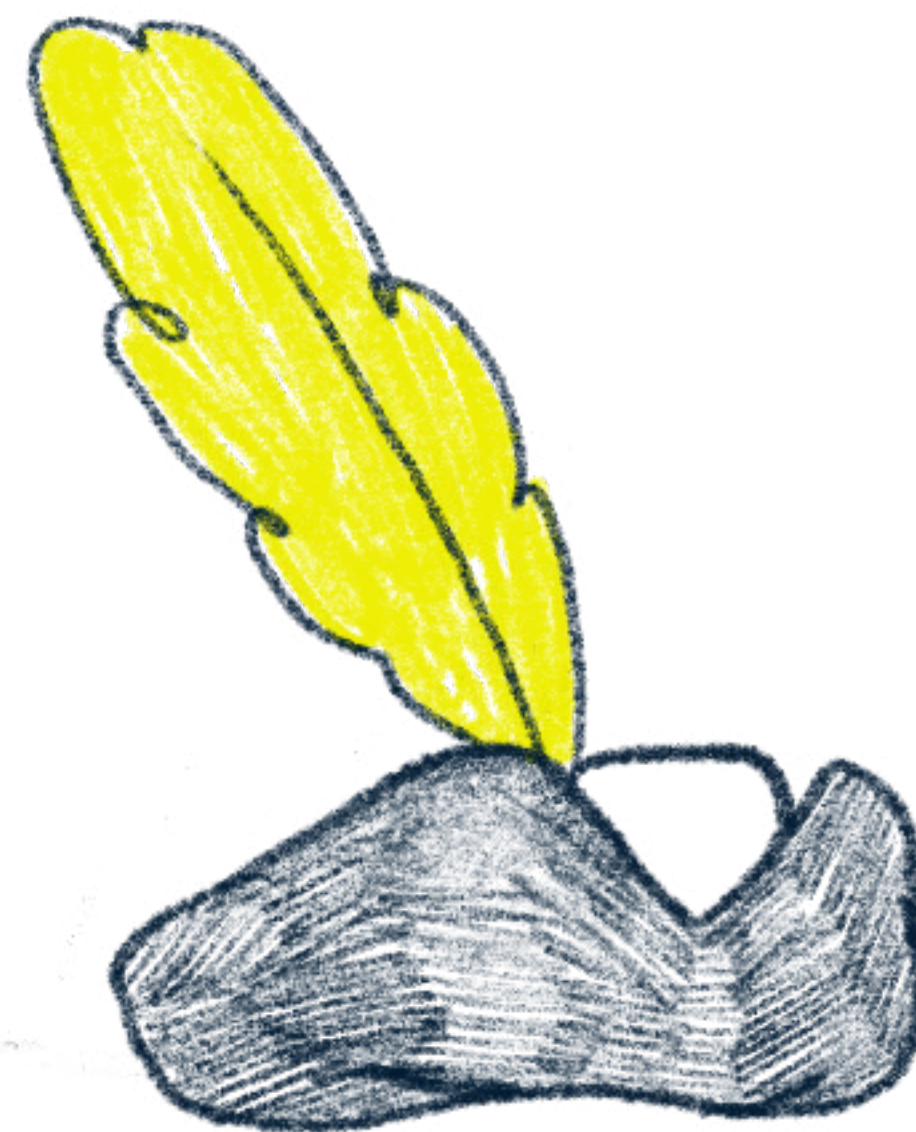
DONIRANJE
REKVIZITE, KOSTIMA
ILI SCENOGRAFIJE
ORGANIZACIJAMA
KOJE MOGU PONOVO
DA IH KORISTE:

0%
VEOMA PRISUTNO

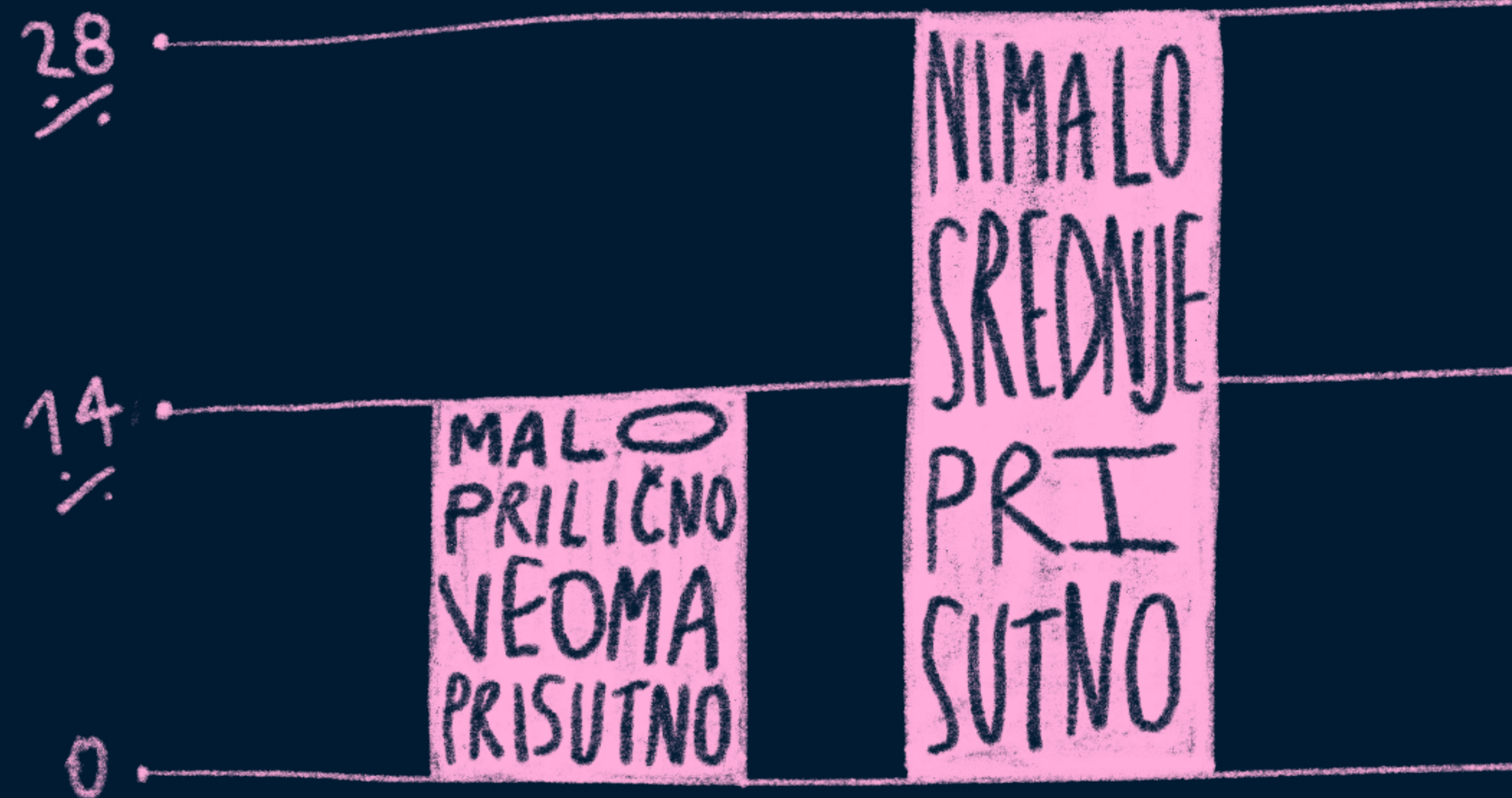
14

NIMALO/MALO
PRISUTNO

28% PRILIČNO PRISUTNO

IZBEGAVANJE MATERIJALA ZA POTREBE
IZRADE SCENOGRAFIJE I KOSTIMA, ČIJA
PROIZVODNJA ZNAČAJNO UTIČE NA
EMISIJE ŠTETNIH SUPSTANCI
(POLIESTER, PLASTIKA) JE:

**PAŽLJIVA UPOTREBA MATERIJALA U PROCESU PRODUKCIJE
(BIORAZGRADIVI, NETOKSIČNI MATERIJALI, BIORAZGRADIVE PENE,
BEZ PVCA, ŠTETNIH BOJA, UPOTREBA PRIRODNIH LAKOVA, SIROVIH ULJA ITD.) JE:**

0%
SREDNJE
PRISUTNA

14%
PRILIČNO/
VEOMA PRISUTNA

28%
NIMALO
PRISUTNA

42%
MALO
PRISUTNA

**NAKNADNA UPOTREBA ELEKTRIČNE OPREME
(RECIKLAŽA PREGORELIH SIJALICA ILI DRUGE ELEKTRIČNE OPREME) JE:**

0%
NIMALO
PRISUTNA

14%
MALO/
PRILIČNO
PRISUTNA

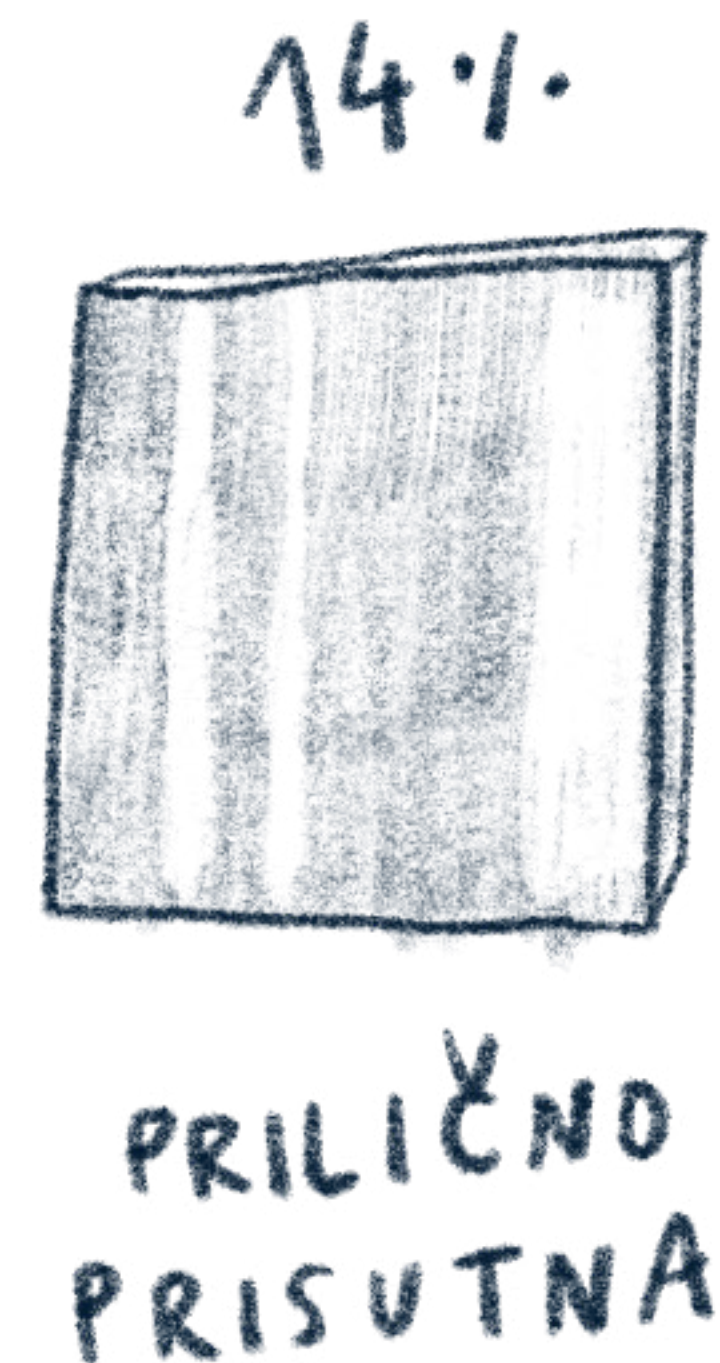
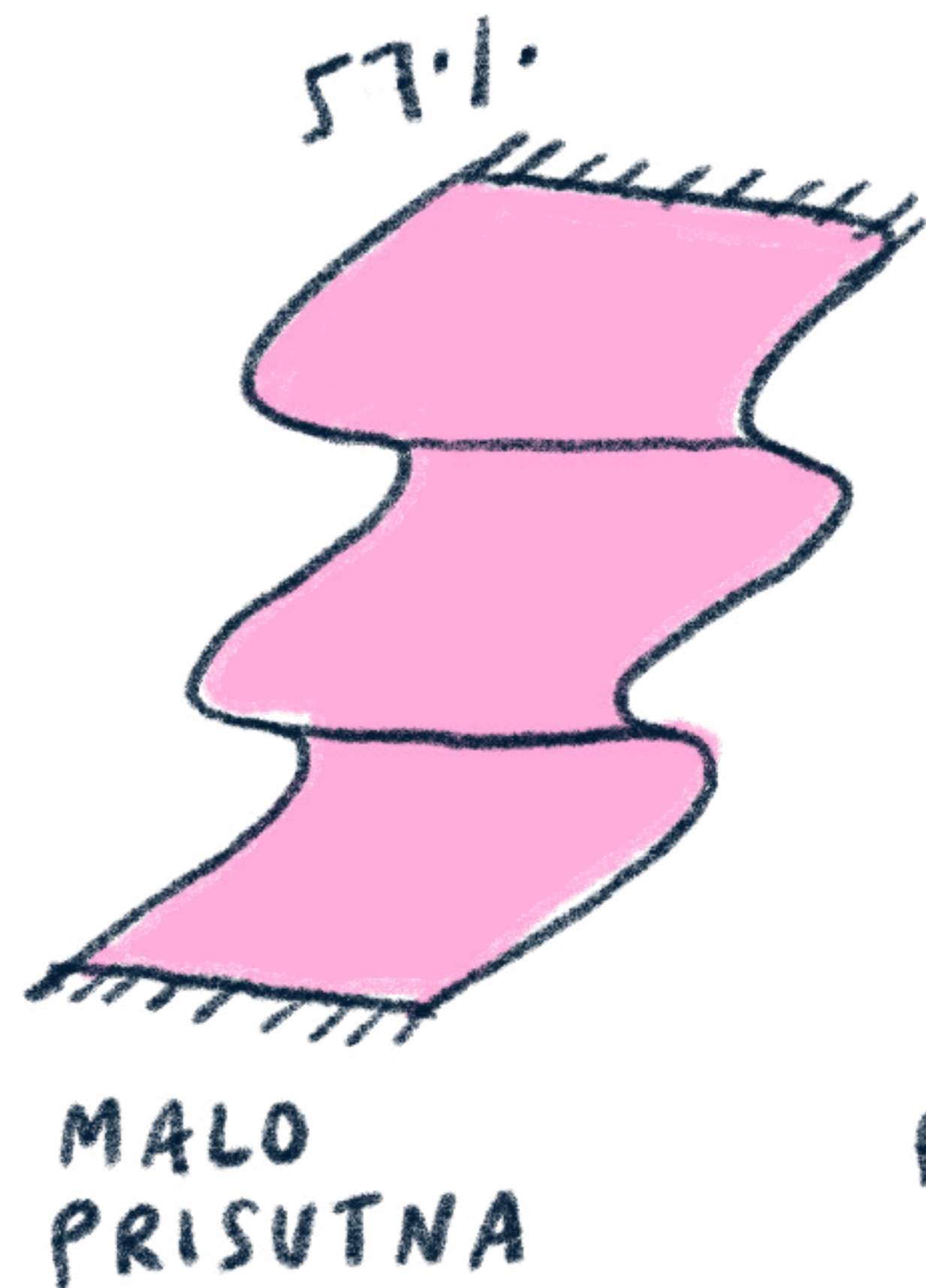
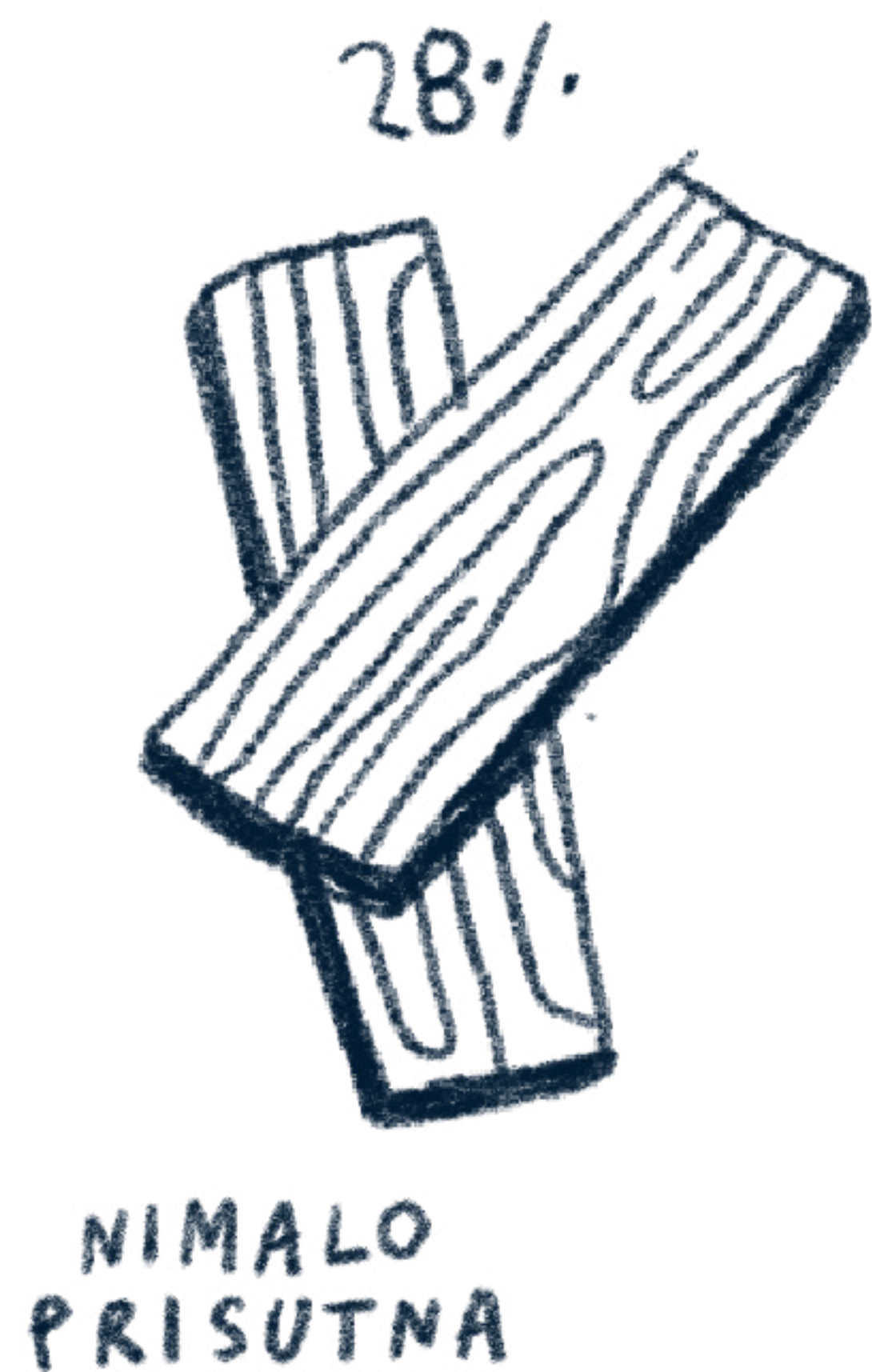

28%
SREDNJE
PRISUTNA

42%
VEOMA
PRISUTNA

**MOGUĆNOST RAZVRSTAVANJA OTPADA
(DRVO, METAL, TEKSTIL, PLASTIKA I STAKLO)
I EVIDENTIRANJE NEDELJNIH KOLIČINA OTPADA JE:**

**U KREATIVNOM OBLIKOVANJU I
PRIPREMI MARKETIŠKE
KAMPANJE REDUKCIJA ŠTAMPANIH
MATERIJALA JE:**

0%

**NIMALO
PRISTUNA**

14%

**SREDNJE/
VEOMA
PRISTUNA**

28%

**PRILIČNO
PRISTUNA**

42%

**MALO
PRISUTNA**

PRILIKOM OSMIŠLJAVANJA I
PLANIRANJA ŠTAMPANIH LETAKA,
PROGRAMA, PĀAKATA I SL.
PRIMENA ODRŽIVIJIH OPCIJA
(DVOSTRANA ŠTAMPA, IZBOR
RECIKLIRANOG PAPIRA, EKO
ŠTAMPA ITD.) JE:

0%
PRILIČNO
PRISUTNO

14
NIMALO/VEOMA
PRISUTNO

28
MALO
PRISUTNO

42
SREDNJE
PRISUTNO

U KONTEKSTU KOMUNIKACIJE SA PUBLIKOM
KORIŠĆENJE DIGITALNIH, ON-LINE KANALA I
SOCIJALNIH MEDIJA UMEMO KLASIČNIH KANALA
(BILBORDI, PLAKATI, FLAJERI, UPITNICI) JE:

0%
NIMALO / MALO
PRISUTN

28%
SREDNJE
PRISUTNO

57%
PRILIČNO PRISUTNO
14%
VEOMA PRISUTNO

ŠTA SMATRATE KLJUČNIM IZAZOVIMA PROCESA ZELENE TRANSFORMACIJE VAŠIH ORGANIZACIJA?

- Novčana sredstva
- Nedostatak svesti o važnosti individualnog ekološkog ponašanja, te nedostatak podsticaja i motivacije za ekološko delanje privrednih subjekata
- Podizanje svesti zaposlenih u pozorištu o neophodnosti primene zelenih koncepata, uvođenje standarda i njihova primena za sve javne institucije i izmene zakona o javnim nabavkama gde bi se kao kriterijum postavio i primena zelenih koncepata.
- Dva faktora su potencijalni izazovi u prilagođavanju zelenom konceptu-ekonomičnost i utrošak vremena. Kako je poslovanje pozorišta u smislu produkcije novih predstava u potpunosti predata trećim licima, korišćenje ekoloških materijala u mnogome poskupljuje produkciju dekora i kostima, pa usled nedostatka sredstava budemo primorani da se odlučimo za jeftinije i štetnije opcije. Sa druge strane, procedure koje je neophodno sprovesti da biste određene

elemente dekora ili čak osnovnih sredstava otpisali i reciklirali zahtevaju postojanje zasebne službe u pozorištu koja bi se bavila isključivo tim poslovima.

Pozitivna strana je što osnivač pozorišta Grad Beograd prepoznaje potencijal objekta Beogradskog dramskog pozorišta i planira dugoročniji projekat rekonstrukcije kako samog objekta tako i okolnih parcela. Planirano je da rekonstrukcija bude u skladu sa važećim propisima o zaštiti životne sredine. Izrada projektne dokumentacije je u planu za 2022. godinu dok bi se sa rekonstrukcijom započelo u 2023. godini.

- Neusklađenost administrativnih pravila funkcionisanja institucije i mogućeg izbora prilikom odabira rešenja intitucije
- Nedostatak sredstava
- Edukacija i podizanje opšte svesti o važnosti

DA LI POSTOJE DRUGE MOGUĆE OPCIJE U KOJIMA UBLAŽAVANJE PROMENA KLIMATSKIH VAŠE POZORIŠTE MOGLO DA PRIMENI?

- Rekonstrukcija Pozorišta BOŠKO BUHA pre svega, pa ćemo videti dalje...
- Verujem da, trudimo se da damo doprinos ovoj temi, lično, umetnički i delujući u društvu
- Uvođenje razvrstavanja otpada, zelenog pristupa u u sektoru kostima, efikasnih električnih uređaja. Učešće pozorišta u projektima koji promovišu zelene koncepte i iniciranje i razvoj partnerstava sa organizacijama koje se bave pitanjima ekologije i očuvanja životne sredine.
- Smanjenje količine upotrebljenog papira za štampanje tekstova predstava koje se pripremaju. Obezbeđivanjem sponzortva kojim bi se glumcima i umetničkim saradnicima obezbedili tablet uređaji na kojima bi čitali tekstove desetostruko bi umanjilo količinu upotrebljenog papira.
- O tome bi trebalo napraviti sistematičniju analizu
- Radovi koji bi doveli da zgrada pozorišta dobije energetski pasoš
- Verovatno. Npr. termo izolacija zgrade u nekoj od narednih rekonstrukcija.

APRIL, 2022

PARTNERI:

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

FAKULTET
DRAMSKIH
UMETNOSTI
U BEOGRADU

smart
KOLEKTIV